

URDHËR
Nr. 409, datë 9.10.2020

**PËR MIRATIMIN E RREGULLAVE DHE MASAVE TË BIOSIGURISË QË
ZBATOHEN NË FERMË**

Mbështetur në nenin 102, pika 4 e Kushtetutës, neni 51, pika 1/1, e ligjit nr. 10465, datë 29.9.2011, “Për shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar,

URDHËROJ:

1. Miratimin e rregullores “Për miratimin e rregullave dhe masave të biosigurisë që zbatohen në fermë”.
2. Për zbatimin e këtij urdhri ngarkohen Drejtorja e Përgjithshme e Përputhshmërisë në Bujqësi, Ushqim dhe Zhvillim Rural, Agjencitë Rajonale të Shërbimit Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe Autoriteti Kombëtar i Ushqimit.
3. Ky urdhër hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**MINISTËR I BUJQËSISË DHE
ZHVILLIMIT RURAL**
Bledar Çuçi

RREGULLORE
**PËR MIRATIMIN E RREGULLAVE DHE MASAVE TË BIOSIGURISË QË ZBATOHEN NË
FERMË**

Neni 1
Qëllimi dhe objektivat

Kjo rregullore ka për qëllim trajtimin e procedurave të biosigurisë në fermat intensive dhe ekstensive të mbarështimit të kafshëve, zgjedhjen e masave të ndryshme për t’u zbatuar me qëllim parandalimin e rrezikut të hyrjes dhe përhapjes së agentëve infektivë (bakterialë, viralë, parazitare, mykotikë etj.).

Neni 2
Elementet e biosigurisë

Elementet e një programi biosigurie janë të gjitha praktikat menaxhuese që bëjnë të mundur parandalimin e hyrjes dhe përhapjes së agentëve infektivë.

Ato përfshijnë:

- a) planimetrinë dhe vendndodhjen e fermës;
- b) mjedisin e ndërtesave të kafshëve;
- c) burimet e ushqimit dhe ujit;
- d) origjinën e kafshëve të blera dhe statusin e tyre shëndetësor;
- e) mjetet e transportit;
- f) personelin;

g) vizitorët.

Neni 3

Planimetria dhe vendndodhja e fermës

Fermat e kafshëve dhe të shpendëve duhet të kenë vendndodhje të përshtatshme dhe të izoluar gjeografike. Faktorët që duhet të merren në konsideratë janë largësitë midis fermave të njëjta ose të ndryshme, largësitë nga qendrat e banuara dhe distancat nga rrugët e përdorura për qëllime transporti. Ndërtesat e stallave duhet të ndërtohen në mënyrë të tillë që të sigurojnë kullimin adekuat të vendit.

Neni 4

Mjedisi i ndërtesave të kafshëve

Duhet të ndërtohen në mënyrë të tillë që të parandalojnë dëmtimet fizike të kafshëve, të mundësojnë pastrimin dhe dezinfektimin me lehtësi. Në çdo fermë duhet të ketë edhe një hapësirë të përshtatshme për izolimin e kafshëve. Për të mënjeluar faktorin stres stallat e mbarështimit duhet të kenë ndriçim, temperaturë, ajrosje dhe ventilim të përshtatshëm.

Neni 5

Burimet e ushqimit dhe ujit

Ambientet ku ruhen dhe magazinohen ushqimet duhet të mos lejojnë hyrjen e kafshëve, brejtësve apo shpendëve të egër. Grumbullimi i ushqimeve të kafshëve dhe ruajtja e tyre, duhet të bëhet në kushte të përshtatshme, me qëllim ruajtjen nga mikroorganizmat dhe toksinat e tyre.

Kullotat duhet të rrethohen me qëllim mbrojtjen nga kafshë nga ferma të tjera, ose kafshë të egra që mund të jenë të kontaminuara.

Në kushtet e fermave, depozitat e ujit, apo sistemet e ujëpirjes duhet të jenë të mbrojtura nga kontaminimi me feçe ose urinë.

Lerat e ujit nëpër kullota duhet të jenë të mbrojtura nga kafshët e fermave të tjera, apo kafshët e egra.

Neni 6

Origjina e kafshëve dhe statusi i tyre shëndetësor

Kafshët e fermave gjithmonë duhet të blihen nga tufa të shëndetshme dhe të pastra.

Kafshët e importuara apo të blera nga ferma private apo tregje duhen të vendosen në izolim (karantinë) të paktën për dy javë dhe të kryhet monitorimi nga afër i shëndeti të tyre, nëse është e mundur t'u nënshtrohen edhe analizave laboratorike.

Neni 7

Mjetet e transportit

Në ferma duhet të hyjnë vetëm persona dhe mjete të autorizuar. Mjetet e transportit të kafshëve, të plehut dhe ato që shpërndajnë ushqim duhet të jenë të pastra dhe të dezinfektuara, në përputhje me planin e biosigurisë.

Neni 8 **Personeli**

Punonjësit e fermës, mjekët veterinarë dhe të gjithë personat e tjerë, duhet të jenë të pajisur me veshjen e MMP-së – mjetet mbrojtëse personale, të nevojshme gjatë gjithë kohës. Personeli nuk duhet të ketë kontakte të kohëve të fundit me kafshë nga ferma të tjera, mbeturina të kafshëve ose fabrikat të përpunimit të kafshëve. Kjo periudhë kohore duhet të bazohet në nivelin e rrezikut të transmetimit të agentëve infektivë. Kjo do të varet nga qëllimi i prodhimit, procedurat e biosigurisë dhe statusi i infeksionit.

Neni 9 **Vizitorët**

Në hyrje të fermës duhet të funksionojë vaska e dezinfektimit të mjeteve. Vaskat e dezinfektimit në hyrje të fermës, të jenë funksionale dhe të përdoren domosdoshmërisht nga të gjithë vizitorët. Në fermat e mëdha dhe me sistem të lartë biosigurie, vizitorët nënshkruajnë në një regjistër të hyrje-daljeve dhe të zbatojnë rigorozisht radhën e veshjes dhe zhveshjes së MMP-së dhe mbajtja e tyre gjatë gjithë kohës që ata qëndrojnë në fermë.

Neni 10 **Masa të aplikueshme për funksionimin e fermave të kafshëve**

Të gjitha fermat dhe stabilimentet e kafshëve duhet të kenë një plan të shkruar biosigurie. Personeli duhet të ketë akses në formimin bazë mbi biosigurinë dhe të kuptojë implikimet në shëndetin e kafshëve, shëndetin human dhe sigurinë ushqimore.

Në të gjitha nivelet e zinxhirit të prodhimit në ferma dhe stabilimentet e kafshëve duhet të ketë gjurmueshmëri të prodhimit.

Regjistrat në fermë duhet të mbahen mbi bazë individuale, përfshirë të dhëna mbi shëndetin e kafshëve, mbi prodhimin, medikamentet e përdorura, vaksinimet, mortalitetin, fertilitetin dhe survejancën. Regjistrat duhet të mbahen mbi pastrimet dhe dezinfektimet e pajisjeve dhe stallave të kafshëve dhe të shpendëve.

Monitorimi i shëndetit të kafshëve në ferma dhe stabilimente duhet të jetë në supervizionin e veterinerit.

Për të shmangur zhvillimin e rezistencës antimikrobike, agentët antimikrobikë duhet të përdoren në përputhje me udhëzimet përkatëse të shërbimeve veterinarë dhe udhëzimet e prodhuesit.

Ndërtesat duhet të jenë të lira nga bimësia dhe mbeturinat e padëshiruara që mund të tërheqin ose strehojnë parazitët dhe insektet.

Duhet të implementohen procedura për kontrollin e brejtësve dhe artropodëve në godina.

Kur është e mundur, duhet të përdoret parimi i grup-moshës së vetme “e gjitha plot e gjitha bosh”. Nëse kjo nuk është e mundur dhe disa tufa mbahen në një godinë, secila tufat duhet të menaxhohet si një njësi e veçantë epidemiologjike.

Kafshët e ngordhura duhet të largohen çdo ditë. Ata duhet të asgjësohen në mënyrë të sigurt dhe efektive.

Plehu dhe mbeturinat duhet të hiqen dhe hidhen në mënyrë të sigurt për të minimizuar rrezikun e përhapjes së agentëve infektivë. Pas heqjes së feçeve dhe mbeturinave, pastrimi dhe dezinfektimi i godinave dhe pajisjeve duhet të bëhet në përputhje me planin e biosiguri.

Parandalimi i përhapjes së mëtejshëm të agjentëve infektivë të kafshëve

Kur një tufë dyshohet ose dihet se është infektuar, menjëherë duhet të njoftohet veterineri dhe përveç masave të përgjithshme të biosigurisë të përshkruara më parë, procedurat e menaxhimit duhet të zbatohen për ta izoluar në mënyrë efektive kafshën e infektuar nga tufat e tjera në fermë dhe fermat e tjera të lidhura me të epidemiologjikisht. Për këtë qëllim duhet të ndërmerren masat e mëposhtme:

1. Personeli duhet të menaxhojë tufat për të minimizuar rrezikun e përhapjes së agjentëve infektues të tufat, fermat e tjera dhe njerëzit. Masat përkatëse përfshijnë trajtimin e një tufe të infektuar më vete, të fundit në vendosje dhe përdorimin e personelit, veshjeve dhe pajisjeve të dedikuara.

2. Kur infektimi është konfirmuar, duhet të bëhen hetime epidemiologjike për të përcaktuar origjinën dhe rrugën e transmetimit të agjentit infektiv.

3. Kufomat e kafshëve, mbeturinat, feçet dhe mbeturinat e tjera potencialisht të kontaminuara të fermave duhet të hidhen në mënyrë të sigurt për të minimizuar rrezikun e përhapjes së agjentëve infektues. Metoda e heqjes së përdorur do të varet nga agjenti infektiv i përfshirë.

4. Në varësi të epidemiologjisë së sëmundjes, mund të përdoren rezultatet e një vlerësimi të rrezikut, politikat e shëndetit publik dhe të kafshëve, shkatërrimi ose therja e një tufe para përfundimit të periudhës normale të prodhimit. Kur tufat e infektuara shkatërrohen ose theren, ato duhet të përpunohen në një mënyrë për të minimizuar ekspozimin e njerëzve dhe tufave të tjera ndaj agjentit infektiv dhe në përputhje me rekomandimet e shërbimit veterinar dhe kapitujve përkatës në Kodin Tokësor. Bazuar në vlerësimin e rrezikut, tufat e pa infektuara, me rrezik të lartë, mund të shkatërrohen ose theren përpara fundit të periudhës së tyre normale të prodhimit. Para ripopullimit, lokalet e kafshëve, përfshirë pajisjet, duhet të pastrohen, dezinfektohen dhe testohen për të verifikuar se pastrimi ka qenë efektiv. Vëmendje e veçantë duhet t'u kushtohet pajisjeve ushqyese dhe sistemeve të ujit.

5. Në varësi të epidemiologjisë së sëmundjes, vlerësimi të rrezikut, disponueshmërisë së vaksinave dhe politikave të shëndetit publik dhe të kafshëve, duhet të kryhet vaksinimi për të minimizuar përhapjen e agjentit infektiv. Kur përdoren, vaksinat duhet të administrohen në përputhje me udhëzimet e shërbimeve veterinare dhe udhëzimet e prodhuesit. Rekomandimet në Manualin Tokësor duhet të ndiqen sipas nevojës.